

תורה שבעל-פה

משנה (ב')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	20	נקודות
סה"כ	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: **שבת** או **ראש השנה**.
ענה על ארבע השאלות הקשורות למסכת שבחרת.

מסכת שבת — פרק י', משניות ב'-ד'

ב המוציא אָכְלִין וְנִתְּנָן עַל הָאִסְקָפָה, בֵּין שְׁחֹר וְהוֹצִיאָן בֵּין שְׁהוֹצִיאָן אַחֵר, פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלָאכְתּוֹ בְּבֵת אֶחָת. קָפָה שֶׁהִיא מְלָאָה פְּרוּת וְנִתְּנָה עַל הָאִסְקָפָה הַחִיצוֹנָה, אִף עַל פִּי שְׂרֹב הַפְּרוּת מִבְּחוּץ, פְּטוּר, עַד שִׁיוֹצִיא אֶת כָּל הַקָּפָה: **ג המוציא** בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בְּשִׁמְאָלוֹ, בְּחוּץ חִיקוֹ אוֹ עַל כְּתָפוֹ, חֵיב, שֶׁכֵּן מִשָּׂא בְּנֵי קֶהֱת. "בְּלֹאֲחֵר" (י) יָדוֹ, בְּרִגְלָו, בְּפִיו וּבְמַרְפָּקוֹ, בְּאֶזְנוֹ וּבְשִׁצְרוֹ, וּבְפִגְדָּתוֹ וּפִיָּה לְמִטָּה, בֵּין פְּגָדָתוֹ לְחִלּוֹקוֹ, וּבְשִׁפְתֵי חִלּוֹקוֹ, בְּמִנְצָלוֹ, בְּסִנְדָּלוֹ (ט), פְּטוּר, שֶׁלֹּא הוֹצִיא כְּדָרָךְ הַמוֹצִיאִין:

ר"ע מברטנורה**ב על**

האסקופה. שהיא כרמלית* כגון שנבזה משלשה ועד חשטה ורחבה ארבעה: שלא עשה מלאכתו בבת אחת. לא עשה עקירה מרשות היחיד והנחה ברשות הרבים שהם מקום חיוב, דבחי היוא מלאכה גמורה, אלא עקר ממקום חיוב והניח בכרמלית, שהוא פטור באותה הנחה,

והדר עקר לה מכרמלית שאינו מקום חיוב והניח ברשות הרבים, וגמאל שלא נעשה עקירה ממקום חיוב והנחה במקום חיוב בפעם אחת: אסקופה החיצונה. אנטבא שלפני פתח הבית ללד רשות

הרבים (ד): עד שיוציא. כלומר אלא אם כן הוציא בראשונה כל הקופה. ולא שני, אלא בקופה מלאה קשואין ודלועין שהן ארוכין ועדיין יש מהן לפנים, אבל מלאה חרדל שהרי יש הרבה ממנו כולו מבחוץ, נעשה כמי שהוציא אח כל הקופה וחייב (ה): **ג שכן משא בני קהת**. ככה ישא. וימין ושמאל ומיק, אורחא דארעא: מרפקו. ספרק האמנטי שצורעו, ופטריו, כך שמו מרפק (י): באפוגדתו. אזור חלול: פיה למטה. אין דרך הוצאה בכך. אבל פיה למעלה דרך הוצאה בכך. פירוש אחר, אפוגדתו בגד שלובש קמוך לבשרו לקבל הזיעה. ורגליו לעשות בו כעין יסיק, וכשהפסיק אותו מלמטה למעלה נמלא פי הכיס למטה: שפת חלוקו. השפה החתונה של חלוק (ח):

ד לפניו ובא לו לאחריו פטור. דנחכוון לשמירה מעולה ועלמה בידו שמירה פחותה*: לאחריו ובא לו לפניו חייב. דנחכוון לשמירה פחותה ועלמה בידו שמירה מעולה: סיגר. כעין מכנסים קטנים

ד המתפנן

ה הוציא לפניו ובא לו לאחריו, פטור. לאחריו ובא לו לפניו (י), חייב. באמת אמרו, האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה, חייבת, שכן "ראוי להיות חוזר רבי יהודה אומר, אף מקבלי פתקין:

חוגרות אותן לגיעות. ואם תלחה בהן שום דבר להוציא, ובא לה ליד אחר, מייבשת: שכן ראוי להיות חוזר. דלכו להיות חוזר וקובצ קציחיה, ומתחלה ידעה שקופו להספק: רבי יהודה אומר אף מקבלי פתקין. של מלך. הרצים הנושאים חגרות וחתים אותם צעדים חלולים כדמות קנים וחולים צלוארס, ודרך אותו קסה להיות חוזר (יא) וקובצ מלפניו ומלאחריו קציב לוארו [ו] יודע היה שקופו להספק. ואין הלכה כרבי יהודה:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. "המוציא אכלין ונתנן על האסקפה... פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת".
 - א. מהו פירוש המילה "אסקופה", וממה פטור "המוציא אכלין"? (2 נקודות)
 - ב. מלאכת הוצאה מרשות לרשות – לפי רע"ב, מהו המצב שבו אדם חייב בשל עשיית מלאכה זו בשבת, ומהו המצב שבו אדם פטור? (8 נקודות)
2. "קפה שהיא מלאה פרות ונתנה על האסקפה החיצונה".

אם לא כל הקופה ברשות הרבים – מהו המצב שבו אדם חייב בשל עשיית מלאכת הוצאה בשבת, ומהו המצב שבו אדם פטור? נמק את הדין בכל אחד מן המצבים האלה.
3. א. "המוציא... בתוך חיקו או על כתפו, חייב, שכן משא בני קהת".

בשני המצבים המתוארים במובאה זו מהמשנה, אדם חייב בשל עשיית מלאכת הוצאה בשבת. הסבר מדוע הוא חייב. בתשובתך הסבר את הביטוי "שכן משא בני קהת". (5 נקודות)

- ב. "המוציא... בפנדתו ופיה למטה... פטור...".

האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה, חייבת".

הסבר מדוע המוציא בפונדתו שפיה למטה – פטור, והאישה החוגרת בסינר – חייבת. (5 נקודות)
- 4. א. "המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו, פטור. לאחריו ובא לו לפניו, חייב".

הסבר את שני המצבים המתוארים במובאה זו מן המשנה, ונמק את הדין בכל אחד מן המצבים. (6 נקודות)

- ב. "רבי יהודה אומר, אף מקבלי פתקין".

מי הם "מקבלי פתקין", ומה דינם? (4 נקודות)

מסכת ראש השנה – פרק ד', משניות א'-ג'**ר"ע מברטנורה**

פרק ד' יום טוב של ראש השנה. במקדש היו תוקעים. שחקה שופר חנה מלאכה, ורצון הוא דמזור עלה גזירה שמא יטלנו בידו ויעבירו חרבט אמות כרשות הרבים, ובמקדש לא נזר דאין

איסור שנות דרבנן במקדש : אבל לא במדינה, לא בירושלים, ולא בגבולין. והרמב"ם מפרש שירושלים כולה קרויה מקדש, ושאר ארץ ישראל קרויה מדינה: בכל מקום שיש בו בית דין. ואפילו אין קבועין אלא שבמקרה באו שם, חוקעין בו: אלא ביבנה. שהיה שם קנהדרי גדולה דימיו. וכן בכל מקום שנלחש שם קנהדרי גדולה. אבל לא בבית דין של עשרים ושלשה: אמרו לו וכו'. איכא בין אמרו לו לחנא קמא, דחנא קמא קבר, כל מקום שיש בו בית דין ואפילו באקראי. אמרו לו קברי, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין קבוע כמו ביבנה, אבל בית דין של אקראי לא. והלכה כחמרו לו: כ' ועוד זאת היתה ירושלים.

מהניחין חקורי מחסרה והכי קהני, בירושלים היו חוקעין בכל העיר כל זמן שביחדין וישבין במקדש (ג). שביחדין יושבין*] עד שש שעות ביום. וביבנה לא היו חוקעין בכל העיר אלא בפני בית דין. ועוד זאת היחה ירושלים יחירה על יבנה כו' : שכל עיר שהיא רואה. ירושלים. פרט ליושבת כחל שאע"פ שהיחה קרובה לא היו חוקעין בה : ושומעת. פרט ליושבת כראש ההר : וקרובה פרט ליושבת מן לחמוס : ויכולה לבוא. פרט למפקיק לה נהר : ולולב נימל במקדש

שבעה. דכתיב (ויקרא כג) ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים : ובמדינה יום אחד. דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון : ושיהא יום הנף. יום הגפת העומר : כולו אסור. לאכול מן החדש. וטעמא מפורש בפרק לולב הגזול :

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעים, אבל לא במדינה".
- א. מדוע אסרו חכמים לתקוע בשופר במדינה, ומדוע לא אסרו לתקוע בשופר במקדש?
ב. כתוב שני פירושים למילה "מקדש", ושני פירושים למילה "מדינה". (5 נקודות)
6. א. תנא קמא ורבי אלעזר נחלקו בפרשנותם לתקנת רבן יוחנן בן זכאי, הנוגעת למקום התקיעה בשופר לאחר החורבן.
ב. כתוב את שתי הדעות במחלוקת זו. (4 נקודות)
- א. "אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין".
מהו ההבדל בין דברי תנא קמא שכתבת בסעיף א ובין דברים אלה? (6 נקודות)
7. א. "ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה".
לפי רע"ב, הסבר יתרון נוסף של ירושלים על יבנה שאינו מפורש במשנה. (4 נקודות)
- ב. לפי רע"ב, ציין שלושה מן המאפיינים של הערים הסמוכות לירושלים שבהן לא היו תוקעים בשופר כאשר ראש השנה חל בשבת. (6 נקודות)
8. א. הסבר את תקנת רבן יוחנן בן זכאי הנוגעת לנטילת לולב לאחר החורבן, וכתוב מדוע תקנה זו היא "זכר למקדש". (6 נקודות)
- ב. "ושיהא יום הַנֶּהְפֵךְ לְלוֹ אסור".
מתי חל "יום הנפך", ומה אסור לעשות ביום זה? (4 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: "חלה, תרומה ומעשר" א "הבאת הביכורים".
ענה על ארבע השאלות הקשורות לנושא שבחרת.

חלה, תרומה ומעשר (על פי מסכת חלה)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. א. כתוב מה הם חמשת מיני הדגן החייבים בחלה, והסבר כיצד למדו חכמים מפסח שרק מינים

אלה חייבים בחלה. (5 נקודות)

ב. "ואסורין בקדש מלפני הפסח, ומלקצור מלפני העומר".

מהו איסור "חדש", ומדוע אסור לקצור את מיני הדגן החייבים בחלה לפני העומר?

(5 נקודות)

10. א. "נתערב אחד מהם בכל המינים, הרי זה עובר בפסח".

הסבר את המקרה שבמובאה זו מן המשנה, וכתוב מה הם האיסורים שאדם עובר עליהם

בפסח במקרה זה. (5 נקודות)

ב. מדוע לקט, שזכחה ופאה פטורים ממעשרות? (5 נקודות)

11. עיסת הכלבים שרועים אוכלים ממנה – "מַעְרַבִּין בָּהּ וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ וּמוֹזְמִינִין עָלֶיהָ

וְנֹעֲשִׂית בְּיוֹם טוֹב".

הסבר את חמשת הדינים המודגשים בקו, ונמק מדוע דינים אלו נוהגים בעיסה זו.

12. א. "החלה והתרומה... טעונין רחיצת ידיים".

מי צריך לרחוץ את ידיו, ומדוע עליו לעשות זאת? (5 נקודות)

ב. חלה ותרומה ניטלות "מן המוקף ומן הדבר הגמור".

הסבר מהו "המוקף", ומהו "הדבר הגמור". (5 נקודות)

הבאת הביכורים (על פי מסכת ביכורים)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. א. "כל העיירות שבמעמד..." – כמה מעמדות היו בישראל, ומה הייתה מטרתם?
(7 נקודות)
- ב. "... מתכנסות לעיר של מעמד" – מהי "עיר של מעמד", ומדוע התכנסו שם? (3 נקודות)
14. א. "והשור הולך לפניהם... ועטרה של זית בראשו".
מדוע יש לעטר את ראש השור דווקא בזית? כתוב שני טעמים. (6 נקודות)
- ב. "וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפניהם".
בעלי אומניות עומדים לפני מביאי הביכורים, אף על פי שלפני תלמידי חכמים הם אינם עומדים. כתוב את הטעם להבדל. (4 נקודות)
15. א. "נוטל הסל על כתפו ונכנס".
מדוע מביא הביכורים צריך ליטול את הסל, ומהו המקום בדרכו לבית המקדש שבו עליו ליטול את הסל? (5 נקודות)
- ב. מביא הביכורים והכוהן הניפו את הסל בבית המקדש.
תאר כיצד החזיקו את הסל בעת ההנפה. (5 נקודות)
16. א. "הגוזלות שעל גבי הסלים".
כתוב היכן היו מונחים הגוזלות "שעל גבי הסלים", והסבר מדוע הם היו מונחים דווקא שם, ומה עשו בהם בבית המקדש. (6 נקודות)
- ב. "ומה שבידם נותנים לכוהנים" – כתוב שני פירושים לדברי המשנה. (4 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, הזורע, והחורש, והקוצר... המוציא מרשות לרשות" (שבת, ז', ב').

במשנה מפורטים כל שלושים ותשעה אבות המלאכה אחד לאחד.

אם כן, לשם מה צוין בפתח המשנה מניין אבות המלאכה?

18. "כופין קערה... על עקרב שלא תישך... מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי... ואמר חוששני לו מחטאת" (שבת, ט"ז, ז').

מדוע חשש רבן יוחנן בן זכאי שחייבים חטאת על המעשה שהובא לפניו, ומשום איזה אב מלאכה

הוא חשש שחייבים חטאת?

19. כמה סופרי דיינים היו בסנהדרין, ומה היה תפקידם? פרט שתי דעות.

20. "אל תַעַשׂ תפילתך קָבַע" (אבות, ב', י"ג).

כָּתוּב שְׁנֵי פִירוּשִׁים לַהֲלָכָה זוּ.

21. "מסורת – סייג לתורה; מעשרות – סייג לעושר; נדרים – סייג לפרישות; סייג לחכמה – שתיקה"

(אבות, ג', י"ג).

הסבר שניים מן ההיגדים שבמשנה זו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך